

“Nordisk Partnerskab for Arktis”

Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021

1. Indledning

Nordisk Ministerråds samarbejdsprogrammer beskriver de vigtigste politiske prioriteringer på et område i programmets gyldighedsperiode. Nordisk Ministerråd har haft et arktisk samarbejdsprogram siden 1996, og programmet for 2018-2021 vil være det ottende program i rækken. Før det arktiske samarbejdsprogram fik sin nuværende form i 1996, arbejdede Nordisk Ministerråd også for den arktiske dagsorden med et arktisk forskningsprogram og et arktisk miljø- og naturprogram. Nordisk Ministerråd har således arbejdet kontinuerligt og dedikeret med Arktis siden Rovaniemi-processen og etableringen af Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) i starten af 1990'erne op til etableringen af Arktisk Råd i 1996 til den nuværende og fremtidige arktiske agenda, der ikke længere udelukkende handler om miljø og naturbeskyttelse, men også om bæredygtig udvikling i sin helhed. Dette betyder blandt andet, at den arktiske agenda i højere grad handler om håndtering og tilpasning til klimaforandringer; befolkningens, inkl. oprindelige folks, overordnede levevilkår og ønske om en fortsat forbedring af levevilkårene; økonomisk udvikling og udvikling af erhvervsmuligheder; innovation og entreprenørskab samt uddannelse og kompetenceudvikling.

Arktis er en region i udvikling med behov for et bevidst, systematisk og kontinuerligt samarbejde med henblik på at skabe en proces og en udvikling omkring fred, stabilitet, beskyttelse, vækst og velstand. Arktis er en region, der på én og samme gang skal bevares og udvikles. Derfor spiller begrebet “bæredygtig udvikling af Arktis” en central rolle for ikke blot det arktiske samarbejdsprogram 2018-2021, men også historisk for alle de arktiske samarbejdsprogrammer, Nordisk Ministerråd har haft siden 1996.

Nordisk Ministerråd vil med det arktiske samarbejdsprogram for 2018-2021 fortsat arbejde med at skabe og bidrage til bæredygtig udvikling i Arktis. Det arktiske samarbejdsprogrammes styrke er bredden i programmet og evnen til at række ud til mindre aktører og interessenter i Arktis. Samtidig skal det arktiske samarbejdsprogram også være målrettet og fokuseret og evne at bidrage med politikskabende projekter og resultater. Initiativer inden for programmet skal findes inden for denne ramme.

2. Formål for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021

Det arktiske samarbejdsprogram bidrager til Nordisk Ministerråds vision om et "innovativt, grænseløst, synligt og udadvendt Norden". Samarbejdsprogrammet skal samtidig være med til at udfylde Nordisk Ministerråds øvrige tværgående strategier¹, der er nordiske styrkepositioner og områder, hvor Nordisk Ministerråds arbejde står stærkt både i Norden og globalt i verden og kan skabe merværdi. Samarbejdet i Nordisk Ministerråd, inkl. i det arktiske samarbejdsprogram, har grund i den nordiske rettighedsbaserede, historiske og juridiske tradition for demokrati og inklusion.

Centralt for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021 vil være at imødekomme de specifikke behov i Arktis og bidrage til en bæredygtig udvikling af og i Arktis. I den kontekst spiller 2030-agendaen og de 17 bæredygtigheds mål, der blev vedtaget på FN's generalforsamling i efteråret 2015, en stor rolle.

Formålet med Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021 er at skabe en bæredygtig og konstruktiv udvikling af Arktis og dets befolkning ud fra de fem (engelske) P'er: "**planet**" ("planeten"); "**peoples**" ("befolkningen"); "**prosperity**" ("vækst og velstand"); "**peace**" (sikkerhed og stabilitet) samt "**partnerships**" (at denne udvikling skal skabes i partnerskaber). Særligt partnerskabsperspektivet er en dimension, som Nordisk Ministerråd traditionelt har prioriteret højt og arbejdet for at integrere horisontalt i programmet, og dette vil fortsat blive prioriteret.

3. Målsætninger i Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021

Nordisk Ministerråd arbejder i sit generelle bæredygtighedsarbejde med den overordnede 2030-agenda², og de 17 bæredygtigheds mål³ og de 169 delmål er alle relevante set fra en generel nordisk tilgang. I det arktiske samarbejdsprogram 2018-2021 kan alle bæredygtigheds målene dog ikke imødekommes, og prioriteterne nedenfor vil afspejle, hvilke SDG'er der vil blive fokuseret på.

Prioriteterne i det arktiske samarbejdsprogram vil tage udgangspunkt i udvikling i relation til planeten ("planet"); for befolkningen ("people(s)"); for vækst og velstand ("prosperity"), og der vil blive lagt særskilt fokus på at skabe denne udvikling i samarbejde og partnerskaber ("partnerships").

¹ De tværsektorielle strategier for (1) Børn og unge; strategien for ligestilling og strategien for bæredygtig udvikling.

² Henvisning til NMR's program for 2030-agendaen.

³ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

4. Prioriteter og temaer i Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021

4.1. "Peoples"

I prioriteten "peoples" er følgende bæredygtighedsmål relevante for arktisk samarbejdsprogram: SDG#3 (sundhed og trivsel), SDG#4 (kvalitetsuddannelse), SDG#5 (ligestilling mellem kønnene), SDG#11 (bæredygtige byer), SDG#16 (stærke institutioner) og SDG#17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temaet "peoples" blive omsat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter og kommunikation på følgende områder:

- Oprindelige folk i Arktis
- Familiers levevilkår, herunder særligt børns og unges vilkår
- Ligestilling og kønsroller i Arktis
- Sundhed og sociale forhold i Arktis
- Forskning, uddannelse og kompetenceudvikling i Arktis
- Mellempfolkeligt samarbejde, græsrods- og ngo-samarbejde samt civilsamfundsudvikling med henblik på en styrkelse af fredsfulde, inkluderende og demokratiske samfund

4.2. "Planet"

I prioriteten "planet" er følgende bæredygtighedsmål relevante for arktisk samarbejdsprogram⁴: SDG#6 (rent vand), SDG#7 (bæredygtig energi), SDG#11 (bæredygtige byer), SDG#13 (klimaindsats), SDG#14 (livet i havet), SDG#15 (livet på land) og SDG#17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temaet "planet" blive omsat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter og kommunikation på følgende områder:

- Innovative løsninger inden for bæredygtig energi i Arktis
- Bæredygtige byer og byudvikling i Arktis
- Bæredygtig udnyttelse og brug af havets ressourcer
- Anerkendelse af biodiversitetens betydning og forandring i Arktis
- Reduktion af drivhusgasser, tilpasning til klimaudfordringer og resiliente samfund i Arktis

4.3. "Prosperity"

I prioriteten "prosperity" er følgende bæredygtighedsmål relevante: SDG#4 (kvalitetsuddannelse), SDG#7 (bæredygtig energi), SDG#8 (anstændige jobs og økonomisk vækst), SDG#9 (industri, innovation

⁴ I nogle tilfælde er et eller flere bæredygtighedsmål relevante i flere sammenhænge og vil derfor blive nævnt i flere sammenhænge og i flere prioriteter.

og infrastruktur), SDG#11 (bæredygtige byer), SDG#12 (ansvarligt forbrug og ansvarlig produktion) og SDG#17 (partnerskaber).

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil ovenstående relevante bæredygtighedsmål inden for temæet "prosperity" blive om-
sat med henblik på at facilitere og styrke samarbejdsprojekter og kommunikation på følgende områder:

- Innovation og entreprenørskab, herunder uddannelse i innovation/entreprenørskab, startup-miljøer
- Digitalisering
- Udvikling af lokale erhvervs muligheder
- Kulturens betydning for en bæredygtig fremtid i Arktis
- Relevante erhverv i Arktis, herunder turisme, madkultur og mads eksport i Arktis.

4.4. "Partnerships"

I prioriteten "partnerships" er der to primære relevante bæredygtig-
hedsmål, SDG#16 (stærke institutioner) og SDG#17 (partnerskaber),
som instrumenter for at opnå den målsatte udvikling. Det nor-
diske samarbejdes vision fra 2014 er "sammen er vi stærkere". Dette er en
anerkendelse af, at der i et samarbejde kan høstes resultater, erfaringer,
løsninger og en merværdi, der er større, end hvis et enkelt land
eller en enkelt aktør udførte et initiativ eller et projekt. Nordisk Mini-
sterråd bygger på de fælles nordiske demokratiske traditioner og ar-
bejder ud fra devisen om "nordisk nytte", hvor et samarbejde mellem
tre eller flere nordiske lande skaber en sådan merværdi, der ellers ikke
ville være opnået.

Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram er således per defi-
nition et program, der faciliterer samarbejde og partnerskaber og vil
fortsætte dette med henblik på konkrete resultater og løsninger på
udfordringer og behov i Arktis. Det arktiske samarbejdsprogram vil
derfor også kunne benyttes til at skabe og etablere netværk samt mø-
depladser med henblik på at styrke mobilitet og erfaringsudveksling på
relevante områder for den arktiske agenda.

5. Organisering af Nordisk Ministerråds arktiske samarbejds- program 2018-2021

Nordisk Ministerråd er en international organisation etableret af de
nordiske landes regeringer i 1971 og er således et af de ældste regiona-
le samarbejder i verden⁵. De nordiske statsministre har det overordne-
de ansvar for arbejdet i Nordisk Ministerråd, og der er 11 ministerråd til
at facilitere politisk diskussion og implementere samarbejdet på en
række samarbejdsområder. Der er et tværgående ministerråd (de nor-
diske samarbejdsministre/MR-SAM) og 10 tematiske nedsatte mini-

⁵ Se mere på www.norden.org

sterråd⁶. MR-SAM har det løbende ansvar for det overordnede samarbejde i Nordisk Ministerråd, herunder ansvar for det internationale arbejde. MR-SAM og Nordisk Samarbejdskomité (NSK) har således ansvaret for Nordisk Ministerråds arbejde med Arktis.

Nordisk Ministerråds sekretariat arbejder med tre overordnede formål: (1) at initiere, iværksætte, implementere og følge op på politiske beslutninger, (2) at udvikle kundskab som grundlag for fælles løsninger og (3) at opbygge netværk til udveksling af erfaringer og idéer. Disse opgaver udfører sekretariatet på opdrag af og mandat fra ministerrådene. Sekretariatets arbejde er styret af de givne politiske målsætninger, strategier og andre styrende dokumenter for Nordisk Ministerråds arbejde, eksempelvis MR-SAMs vision for det nordiske samarbejde af 2014⁷, Statsministerinitiativet "Nordic Solutions to Global Challenges"⁸, de årlige roterende formandskabsprogrammer⁹, de tværgående strategier i Nordisk Ministerråd¹⁰ og samarbejdsprogrammer – i dette tilfælde Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram.

6. Kriterier for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram 2018-2021

6.1. Formelle nordiske kriterier

Samarbejdsprojekter skal først og fremmest bidrage til og bistå i implementering og udvikling af den globale bæredygtighedsdagsorden i Arktis med henblik på synlige regionale og lokale resultater i Arktis. Samtidig er samarbejdsprojekterne, der støttes, forpligtet til at skabe en merværdi, der skabes ved hjælp af det forhold, at Nordisk Ministerråd giver støtte. Med andre ord skal denne merværdi bibringe "nordisk nytte". Der er flere måder at opnå "nordisk nytte" på, og kriterierne herunder er nogle af de krav, der skal opfyldes, for at man kan komme i betragtning til at modtage støtte fra det arktiske samarbejdsprogram.

6.2. Partnerskaber og samarbejde

Som hovedregel skal tre nordiske lande være involveret i et samarbejdsprojekt. Et partnerskab mellem tre nordiske lande kan suppleres med et eller flere tredjelande – fx en eller flere af de øvrige arktiske stater (USA, Canada og Rusland). I vurderingen af ansøgningerne vil der blive lagt vægt på følgende kriterier:

⁶ De 10 tematiske/sectorfaglige ministerråd er for (1) arbejdsliv, (2) økonomi- og finanspolitik, (3) fiskeri, havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug, (4) ligestilling, (5) kultur, (6) lovsamarbejde, (7) miljø, (8) erhvervs-, energi- og regionalpolitik, (9) social- og helsepolitik og (10) uddannelse og forskning.

⁷ <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/samarbejdsministrene-mr-sam/deklarationer/norden-2013-sammen-er-vi-staerkere>

⁸ Statsministerinitiativet blev vedtaget af de nordiske statsministre under Nordisk Råds session i 2015.

⁹ I 2017 er Norge formand for Nordisk Ministerråd med eget formandskabsprogram. I 2018 overtager Sverige formandskabet, i 2019 overtager Island formandskabet, i 2020 overtager Danmark formandskabet, og i 2021 overtager Finland formandskabet.

¹⁰ De tværgående strategier i Nordisk Ministerråd er strategierne for (1) børn og unge, (2) ligestilling og (3) bæredygtighed, hvorunder 2030-agendaen og arbejdet med FN's bæredygtigheds mål (Sustainable Development Goals (SDGs)) hører.

- At samarbejdsprojektet viser påviselige positive virkninger ved fælles nordiske/arktiske løsninger (frem for et projekt, som gennemføres i nationalt regi).
- At samarbejdsprojekter viser synlige regionale og lokale resultater i Arktis.
- At samarbejdsprojekter manifesterer og/eller udvikler nordisk/arktisk samhørighed.
- At samarbejdsprojekter øger nordisk kompetence og konkurrencekraft.
- At samarbejdsprojekter genererer ny og innovativ viden og/eller nye partnerskaber, som skaber nye og innovative tilgange til udvikling i Arktis.
- At samarbejdsprojekter bidrager til at styrke den samlede nordiske indflydelse internationalt.
- At samarbejdsprojekter kommunikeres.

Når der ansøges om midler fra arktisk samarbejdsprogram, vil der i Nordisk Ministerråds ansøgningssskabelon være afsnit, hvor nødvendig information skal udfyldes.

6.3. Politisk relevans

I 2014 blev der igangsat en reform af Nordisk Ministerråds arbejde ("Nyt Norden"), der tilstræber at gøre det nordiske samarbejde mere politisk relevant og synligt. Dette gælder også Nordisk Ministerråds arbejde med Arktis. Udgangspunktet for støtte til samarbejdsprojekter er, at de skal bidrage til at fastholde, skabe og udvikle en politisk relevant dagsorden i Nordisk Ministerråds overordnede arbejde. Nordisk Ministerråds gældende politiske agenda kan bl.a. findes i følgende styrende dokumenter:

- Samarbejdsministrenes visionsdeklaration for Nordisk Ministerråd: <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/samarbejdsministrene-mr-sam/deklarationer/norden-2013-sammen-er-vi-staerkere>
- Det foregående, indeværende og kommende års formandskabsprogram: <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/regeringssamarbejdet/formandskab-i-nordisk-ministerraad>
- Ministerrådets tværgående strategier
 - Strategien for børn og unge: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:972269/FULLTEXT01.pdf>
 - Strategien for ligestilling: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:786311/FULLTEXT01.pdf>
 - Bæredygtighedsstrategien: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:700871/FULLTEXT01.pdf>
- Det nordiske budget for det aktuelle år: <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/om-nordisk-ministerraad/budget>
- Det aktuelle samarbejdsprogram for sektoren: <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/ministerraad>

7. Kommunikation, synlighed og evaluering

I forbindelse med reformprocessen "Nyt Norden" og landenes ønsker om politisk relevans og mere samt større synlighed af det nordiske samarbejde skal alle samarbejdsprojekter i Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram adressere kommunikation og integrere en kommunikationsplan for projektet. Dette element vil også fremgå af ansøgningskabelonen. Nordisk Ministerråds retningslinjer for udarbejdelse af en kommunikationsplan kan findes her til inspiration:

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:812887/FULLTEXT08.pdf>.

Skulle man ønske at publicere resultater fra et projekt, skal dette som udgangspunkt gøres inden for rammerne af Nordisk Ministerråds publiceringsenhed. Retningslinjer herfor kan findes her:

<http://www.norden.org/da/publikationer/retningslinjer-for-udgivelser>.

Der skal tillige integreres en plan for evaluering, hvilket også vil fremgå af ansøgningskabelonen.

8. Budget for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram

Budgetåret for Nordisk Ministerråds budget er kalenderåret. Budgettet for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram vil følge de etablerede budgetprocedurer for Nordisk Ministerråd. Budgettet godkendes formelt på Nordisk Råds årlige session i uge 44 i et givent år.

Budgettet for Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram er delt op i to overordnede dele: (1) en politisk prioriteret del, der giver landene prægativ og en mulighed for at igangsætte højt politisk prioriterede projekter, initiativer og/eller aktiviteter inden for rammerne af programmet; og (2) en åben ansøgningsdel, der er åben for alle ansøgere, der imødekommer programmets målsætninger og opfylder de til enhver tid givne kriterier. Det årlige budget for det arktiske samarbejdsprogram og fordelingen af budgettet i de to dele vil fremgå af det til enhver tid godkendte budget for det givne budgetår.

8.1. Forvaltning af Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram

MR-SAM har det overordnede ansvar for det arktiske samarbejdsprogram inkl. implementeringen og administration af programmet. Der kan nedsættes en nordisk arktisk rådgivningskomité til at bistå med det arktiske samarbejdsprogram i den årlige gennemførelse, ligesom administrationen af den åbne ansøgningsrunde til det arktiske samarbejdsprogram kan udliciteres. Der vil fremgå mere information om forvaltning og administration af det arktiske samarbejdsprogram på Nordisk Ministerråds hjemmeside.

For yderligere information om generelle forhold i Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram kan Nordisk Ministerråds sekretariats internationale team og relevante rådgiver på området kontaktes.